Heydər Əliyev və Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti

Bir əsrdən artıq zəngin tarixi olan Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin ən böyük uğurları məhz Ümummilli liderin respublikamıza rəhbərliyi illərinə təsadüf edir.

Azərbaycan Mərkəzi Dövlət Arxivində və ADAU-nun arxivində saxlanılan sənədlərə istinadən deyə bilərik ki, 1920-ci il noyabrın 13-də Azərbaycan İnqilab Komitəsinin sədri Nəriman Nərimanovun imzaladığı qərarla Bakı Politexnik İnstitutu təsis edilmişdir. Bir ay sonra, yəni dekabrın 14-də bu institutun nəzdində 5 fakültə, o cümlədən kənd təsərrüfatı fakültəsi yaradılmış və bunun da ölkəmizdə ilk dəfə ali kənd təsərrüfatı mütəxəssislərinin hazırlığına başlanılmışdır. 1929-cu ilədək fəaliyyət göstərmiş kənd təsərrüfatı fakültəsində Cənubi Qafqaza sürgün edilmiş bir qrup görkəmli rus və digər xalqlardan olan əcnəbi alimlər tədris prosesinə cəlb edilmişdir. 1924-cü ildə ali təhsilli kənd təsərrüfatı mütəxəssislərinin birinci buraxılışı olmuşdur.

Araşdırmalarımız deməyə əsas verir ki, məhz 14 dekabr 1920-ci il respublikamızda ali aqrar təhsilin başlandığı gün kimi qəbul olunmalıdır. Bu əlamətdar tarixi günlə bağlı Azərbaycanın 2 böyük şəxsiyyətinin – İnqilab Komitəsinin sədri Nəriman Nərimanovun və ümummilli lider Heydər Əliyevin imzaları vardır.

Azərbaycan SSR Xalq Komissarları Sovetinin 15 may 1929-cu il tarixli qərarı ilə Bakıda kənd təsərrüfatı fakültəsinin bazasında Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutu yaradılmışdır. 1931-ci ildə institut Bakıdan Cümhuriyyətimizin ilk paytaxtı Gəncəyə köçürülmüşdür. 1933-cü ildə Gəncədə fəaliyyət göstərən Zaqafqaziya Pambıqçılıq İnstitutu, Azərbaycan Zoobaytarlıq İnstitutu və Tiflisdəki Hidromeliorasiya İnstitutu Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun (indiki ADAU) tərkibinə birləşdirilmişdir. Qeyd edək ki, AKTİ (indiki ADAU) 1991-ci ilin sonunadək keçmiş Sovet İttifaqındakı 108 kənd təsərrüfatı institutunu və 16 filialı özündə birləşdirən SSRI Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin nəzdindəki Ali Kənd Təsərrüfatı Təhsili Baş İdarəsinin tabeliyində olmuşdur.

AKTİ 1991-ci ilin iyun ayından Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası, 2009-cu ilin aprel ayından isə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti adlanır.

1930-cu ilin dekabr ayında respublikamızda ali kənd təsərrüfatı mütəxəssislərinin hazırlığına başlanılmasının 10-cu ildönümü ilə əlaqədar 1932-ci ildə AKTİ-nin dar çərçivədə 10 illik yubileyi keçirilir, 50 çap vərəqi həcmində 1000 nüsxə (500-ü türk dilində, 500-ü rus dilində) yubiley toplusu Bakıda "Qızıl Şərq" mətbəəsində nəşr edilir.

1940-cı ildə respublikada ali kənd təsərrüfatı təhsili üzrə mütəxəssis hazırlığının 20 illiyi ilə əlaqədar Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun yubileyi keçirilmiş, kənd təsərrüfatı istehsalının və elminin inkişafında böyük xidmətləri nəzərə alınaraq SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fərmanı ilə institutun bir qrup əməkdaşı Sovet İttifaqının orden və medalları ilə təltif edilmişdir.

1950-ci ildə institutun 30 illiyi ilə əlaqədar SSRİ Ali Təhsil Nazirliyinin 10 aprel 1951-ci il tarixli 594 nömrəli əmri ilə AKTİ-nin dar çərçəvədə 30 illik yubileyi keçirilmişdir.

1969-cu il iyulun 14-də Heydər Əliyev Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi seçilir. Respublikanın yeni rəhbəri ilk günlərdən bütün sahələrlə yanaşı, aqrar sahəyə və aqrar təhsilə xüsusi diqqət və qayğı ilə yanaşır. Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun ölkəmizin aqrar təhsilində böyük xidmətlərini və AKTİ-nin yubileyləri ilə bağlı əlamətdar tarixi hadisələri dəqiq bildiyindən az sonra, iyulun 22-də Ulu öndərimizin rəhbərliyi ilə respublikada yüksəkixtisaslı kadr hazırlığında və kənd təsərrüfatı elminin inkişafında böyük xidmətləri nəzərə alınaraq, Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin və Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin "S.Ağamalıoğlu adına Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun (indiki ADAU) 50 illiyinə hazırlıq və onun keçirilməsi tədbirləri haqqında" tarixi qərarı qəbul edilir. Yubileyin keçirilməsi 1970-ci il dekabrın 14-ə təyin edilir. Mərkəzi Komitə katibinin sədrliyi ilə 27 nəfərdən ibarət hökumət üzvlərindən ibarət yubiley komissiyası yaradılır və həmin qərardan irəli gələn müddəaların icrasını təmin etmək məqsədilə müvafiq orqan və təşkilatlara göstərişlər verilir.

Lakin üzrlü səbəblərdən yubiley əvvəlcədən təyin olunmuş vaxtda – 14 dekabrda keçirilmir. Buna baxmayaraq, Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin 1979-cu il 13 mart tarixli qərarı ilə AKTI-nin (indiki ADAU) 50 illik yubileyinin keçirilməsinə yenidən baxılır və icazə verilir. Respublikamızın rəhbəri ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yüksəkixtisaslı mütəxəssis hazırlığında və kənd təsərrüfatı elminin inkişafında xidmətlərinə görə Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutu (indiki ADAU) SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin 1979-cu il 16 may tarixli Fərmanı ilə "Şərəf nişanı" ordeni ilə təltif edilir, bir qrup əməkdaş fəxri adlara və dövlət mükafatlarına layiq görülür.

Heydər Əliyev həmin ordeni SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyəti adından bu ali təhsil ocağına təqdim etmək üçün 1980-ci il dekabrın 16-da Gəncəyə gəlir. Şəhərdəki keçmiş "Bakı" kinoteatrının böyük salonunda Moskvadan (baş idarənin rəisi professor İ.P.Markov), Gürcüstandan, Dağıstandan və digər yerlərdən gələn yüksək səviyyəli qonaqların iştirakı ilə yubileyə həsr olunmuş yığıncaq keçirilir. Burada Ulu öndər ali təhsil ocağımızın yarıməsrlik fəaliyyəti barədə geniş nitq söyləyir. Xüsusi olaraq vurğulayır ki, "Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutu nəinki yüksəkixtisaslı kadrlar hazırlamalı, həm də respublikada kənd təsərrüfatını daha da inkişaf etdirmək sahəsində elmi tədqiqatların mühüm mərkəzi olmalıdır!" Sonra isə "Şərəf nişanı" ordenini təntənəli şəkildə institutun bayrağına sancılır.

İndi bu tarixi hadisəni həmin yubileydə iştirak etmiş əməkdaşlarımız məmnunluqla xatırlayırlar. Heydər Əliyevin tövsiyəsi və tapşırığı ilə 1979-cu ilin mart ayında Gəncədə yaradılmış "Xatirə parkı"nın (indiki Heydər Əliyev parkı) AKTİ-yə (ADAU) ayrılmış sahəsində yubiley günü orada əkmək üçün şam ağacı gətirdilər. Ulu öndər ağacı kənara qoyaraq "Mənə çinar verin, mən Gəncədə çinar əkəcəyəm" dedi. Bu gün Ulu öndərin əkdiyi həmin çinarın "Heydər Əliyev park kompleksi"ndə xüsusi yeri var. Həmin günü yaxşı xatırlayıram. Qollu-budaqlı bu nəhəng çinar ağacı parka gözəllik bəxş edir.

Bu təhsil ocağı 1969-1982-ci illərdə, Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyi dövründə daim diqqət mərkəzində olub. 1970-ci ilədək bu ali məktəbə tələbə qəbulu planı orta hesabla hər il 400 – 500 nəfər olduğu halda, 1970 – 1982-ci illərdə 1000 - 1200 tələbə qəbul edildi. 1970 – 1974-cü illərdə İnstituda 5666, 1975 – 1979-cu illərdə 4482, 1980 - 1982-ci illərdə 6009 tələbə qəbul olunmuşdu. 1982-ci ildə institutun əyani və qiyabi təhsil formalarında 12000-dən artıq tələbə təhsil alırdı.

1978-ci ilin iyun ayında məhz Ulu öndərin təşəbbüsü ilə Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi, SSRİ Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi və Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin "Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunda kadr hazırlığının daha da yaxşılaşdırılması və onun tədris-maddi bazasının möhkəmləndirilməsi tədbirləri haqqında 9 iyun tarixli 210 nömrəli birgə qərarı qəbul olundu. Bu qərarda tədris prosesinin, elmi tədqiqatların və tərbiyə işlərinin keyfiyyətinin daha da yaxşılaşdırılması proqramı nəzərdə tutulmuşdu. Həmin qərarın tələblərinə uyğun olaraq Gəncə-Göygöl (Xanlar) şəhərləri arasında 300 hektarlıq sahədə Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun böyük kompleksinin tikilməsi planlaşdırılmış, bu məqsədlə keçmiş İttifaq büdcəsindən külli miqdarda maliyyə vəsaiti ayrılmışdı. Ulu öndərin daim nəzarəti altında olan bu kompleksdə 1979-cu ilin əvvəlindən ciddi şəkildə işlərə başlanıldı, xeyli tikinti, kommunikasiya işləri həyata keçirildi, 2 yataqxana, 1 qazanxana inşa edildi, bir neçə tədris korpusunun, dendroloji parkın, ippodromun əsası qoyuldu. 1990-cı ildən sonra bu işlər məlum səbəblərdən dayandırıldı.

Ümumiyyətlə, zamanın hər bir mərhələsində dövlətin və millətin inkişafında təhsilin müstəsna xidməti olub. Təsadüfi deyil ki, Ulu öndər təhsili millətin gələcəyi adlandırırdı. Elmi və təhsili olmayan savadsız xalqların, əlbəttə, qabaqcıl millətlər sırasında yeri yoxdur. Bu baxımdan, elm və təhsilin inkişafına daha çox ehtiyac və tələbat duyulurdu. Bu həm də onunla bağlıdır ki, dünyada maddi sərvətlər tükənməkdədir. Alimlər, elm adamları yeni qaynaqlar axtarışındadır. Hazırda inkişaf etmiş ölkələrdə elmə əsaslanan iqtisadiyyatın qurulması ən prioritet sahələrdəndir.

Cəmiyyətin bugünkü səviyyəsi elmin, yeni texnologiyaların inkişafını birbaşa zərurət kimi qarşıya qoyur. Bu prosesdə, şübhəsiz, ali təhsilin müstəsna rolu var. Yəni ali təhsil bu işdə lokomotiv rolunu oynamaqla, bir tərəfdən, ölkədə təhsilin inkişafını təmin edirsə, digər tərəfdən, kadr potensialını formalaşdırır.

Heydər Əliyevin 2000-ci il 13 iyun tarixli fərmanı ilə ölkəmizdə cəmi 4 ali məktəbə, o cümlədən Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutuna muxtariyyət hüququ verildi.

1969-1982-ci illərdə Ulu öndərin bilavasitə diqqəti və qayğısı sayəsində Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutuna hər il güzəştli tələbə qəbulu həyata keçirilirdi, ucqar və dağlıq rayonlardan gənclərin, xüsusən, azsaylı xalqların nümayəndələrinin qəbuluna daha ciddi yanaşılır, böyük üstünlüklər verilirdi. Yeri gəlmişkən, məhz Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində 1970-ci ildən başlayaraq hər il keçmiş İttifaqın nüfuzlu ali təhsil müəssisələrinə azərbaycanlı gənclərin müsabiqədənkənar qəbulu həyata keçirilirdi. 1969-1982-ci illərdə keçmiş İttifaqın 170 nüfuzlu ali məktəbində 150 ixtisas üzrə 15 mindən çox azərbaycanlı gəncin ali təhsil almasına şərait yaradılmışdı. Həmin gənclər bu gün də Azərbaycanın inkişafında mühüm rol oynayırlar. Həmin dövr hər dərs ilinin başlanğıcı ərəfəsində – avqust ayının sonlarında respublikamızda Heydər Əliyevin rəhbərliyi, hökumət üzvlərinin, dövlət xadimlərinin iştirakı ilə indiki Heydər Əliyev Sarayında yeni qəbul olunmuş tələbələrin görüşü keçirilirdi. Bu görüşlərin hamısında Heydər Əliyev geniş nitq söyləyir, tapşırıq və tövsiyələrini verirdi. Bununla yanaşı, hər il iyul ayının ortalarında Ulu öndərin rəhbərliyi ilə Mərkəzi Komitənin büro iclaslarında tələbə qəbulu ilə bağlı Mərkəzi orqanların rəhbərləri, ali məktəb rektorları və ictimai təşkilatların nümayəndələrinin iştirakı ilə geniş müzakirələr aparılırdı. Həmin görüşlərdə və iclaslarda bu sətirlərin müəllifi də institut komsomol komitəsinin katibi və əməkdaşların həmkarlar ittifaqı komitəsinin sədri kimi iştirak etmişdir.

Heydər Əliyevin müstəqillik illərində də xarici ölkələrə təhsil almağa gedən, həmçinin ölkəmizin ali məktəblərinə yuksək balla qəbul olunmuş tələbələrlə görüşlərini davam etdirirdi.

Ulu öndərin ölkənin yeganə ali aqrar təhsil müəssisəsinə göstərdiyi diqqət və qayğı 20 ildən artıqdır ki, onun ən layiqli davamçısı, möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev tərəfindən ən yüksək səviyyədə davam etdirilir. Qocaman elm məbədi müasirləşir, dünyanın aparıcı aqrar təhsil müəssisələri ilə sıx əməkdaşlıq əlaqələri qurur, aqrar təhsil sahəsində yeniliklərə imza atır.

Azərbaycanda təhsillə bağlı son nailiyyətlər beynəlxalq təhsil ekspertlərin hesabatlarında da öz əksini tapmışdır. Təsadüfi deyil ki, 2012-ci ilin may ayında Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə təhsillə bağlı beynəlxalq konfranslar məhz Bakı şəhərində keçirilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi daxili və xarici siyasət beynəlxalq aləmdə xalqımızın iradəsinin təsdiqinə, ölkəmizin iqtisadi imicinin artırılmasına əlverişli şərait yaradır. Bu siyasi kursun əsasını isə xalq və dövlət qarşısında öz xilaskar missiyasını şərəflə yerinə yetirmiş əbədiyaşar ümummilli lider Heydər Əliyev qoymuşdur.

Nüsrət HÜSEYNOV,
Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin dosenti